

параметр представлено й у ряді словникових статей в *Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English*, *Longman Dictionary of Contemporary English*. Включення дериватів до словникових статей кореневих слів дає людині, яка вивчає мову, ключ до системи словотвору, концентрує її увагу на найбільш продуктивних афіксах, а це, в свою чергу, дозволяє самостійно семантизувати нові похідні слова.

Важливим завданням сучасних навчальних тлумачних словників є відображення міжслівних семантичних системних зв'язків, що є можливим при поєднанні принципів організації алфавітного та ідеографічного словників. Вдалим прикладом такого поєднання можна вважати *Longman Language Activator: The World's First Production Dictionary*. Кожна словникова стаття зазначеного лексикографічного довідника включає лексичні одиниці, об'єднані навколо однієї теми або ідеї. Структура словника ґрунтується на 1052 ключових словах-концептах, які презентують певні семантичні мікрополя. У межах кожного мікрополя реалізуються гіперо-гіпонімічні, синонімічні, антонімічні відношення. Отже, така організація словника допомагає людині, що вивчає мову, активно розвивати навички репродуктивних видів мовленнєвої діяльності. При роботі із даним лексикографічним довідником можуть вдало використовуватися два різноспрямовані підходи, які А. Мейлі називає: "tip of the tongue" approach and "tip of the iceberg" procedure" [Maley 1998, p. 7]. У першому випадку ("від кінчика язика") робота проводиться у напрямку від поняття до слова, тоді як другий підхід ("від верхівки айсберга") дає студентам можливість через вивчення семантично близьких слів вийти у відповідні асоціативні поля.

Міжслівні семантичні системні зв'язки можуть відображатися і в словниках, побудованих на суто алфавітному принципі розташування одиниць. Так, синоніми, антоніми, слова з близьким і контрастним значенням включаються до словникових статей, наприклад, в *Collins COBUILD English Language Dictionary*, *Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English*.

Отже, проведений аналіз англомовних словників свідчить про те, що удосконалення їх мікроструктурних характеристик дійсно сприяє адекватному відображенню системних відношень одиниць словникового складу англійської мови.

Література

Апресян Ю.Д. Интегральное описание языка и толковый словарь / Юрий Дереникович Апресян // Вопросы языкознания. – 1986. – № 2. – С. 57-71. Ступин Л.П. Лексикография английского языка / Л.П. Ступин. – М.: Высшая школа, 1985. – 168 с. Шведова Н.Ю. Парадоксы словарной статьи / Н.Ю. Шведова // Национальная специфика языка и её отражение в нормативном словаре. Сб. статей. – М.: Наука, 1988. – С. 6-11. Bejoint H. Tradition and innovation in modern English dictionaries / Henri Bejoint – Oxford: Clarendon press, 1994. – 276 p. Benson M. Lexicographic description of English / Morton Benson – Amsterdam; Benjamins, 1986. – 164 p. Maley A. From tip of the tongue to tip of the iceberg / A. Maley // Longman Language Review. – 1998. – Issue No. 4. – P. 5-7. McArthur T. Worlds of reference: Lexicography, learning and language from the clay tablet to the computer / Tom McArthur – Cambridge etc.: Cambridge University Press, 1986. – 230 p. Svensen B. Practical Lexicography: Principles and Methods of Dictionary-Making / Bo Svensen – Oxford, New York: Oxford univ. press, 1993. – 315 p. Zgusta L. Manual of lexicography / Ladislav Zgusta. – Praha, Academia, 1971. – 360 p.

ДОЛЯ М.А.

(Запорізький національний університет)

ФЕНОМЕН СТРЕСОВОГО СТАНУ ЛЮДИНИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЙОГО ВЕРБАЛІЗАЦІЇ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

У статті приділяється увага англомовним засобам номінації основних елементів лінгвокультурного концепту СТРЕС.
Ключові слова: стрес, неологізм, розвиток мовної системи.

Доля М.А. Феномен стрессового состояния человека и особенности его вербализации в английском языке. В статье уделяется внимание англоязычным способам номинации основных элементов лингвокультурного концепта СТРЕСС.
Ключевые слова: стресс, неологизм, развитие языковой системы.

Dolya M.A. Phenomenon of stress and its specific ways of verbalization in English. The article deals with the English means nominating the basic elements of lingvocultural concept STRESS.
Key words: stress, neologism, development of the language system.

Сучасний образ життя людини західного світу все більш віддаляє її від природного для неї способу існування, змушуючи при звичаюватись до незвичних форм буття. В умовах нестримного технологічного прогресу модель світу стає більш складною, людина набуває інших характеристик,

нагадуючи такий собі постійно “функціонуючий механізм”. Особливості її розумової діяльності стають рутинними, “запрограмованими”. “Комп’ютеризуючи” свідомість, людина “механічно” пересувається до кожного наступного дня, намагаючись виконувати якомога більше “операцій”, поки “перевантажена” нервова система не почне “давати збій”.

Наслідки взаємодії з навколишнім середовищем відображаються на самопочутті, спричиняючи психологічну напругу, яка викликає стресовий стан. Канадський фізіолог Ганс Сел’є, характеризуючи стан організму перед стресом, стверджував, що опиняючись віч-на-віч з проблемою, спочатку людина відчуває певні труднощі, потім вона адаптується, і насамкінець відчуває, що більше терпіти не може. Г.Сел’є першим визначив поняття СТРЕС, як “неспецифічну реакцію організму на будь-які пред’явлені йому вимоги” [Сельє 1979, с. 12]. З іншого боку Дж. Эверілл вважає, що до стресової ситуації приводить втрата контролю, тобто відсутність адекватної реакції на ситуацію [Lasarus 1966], у той час як французький психолог П.Фресс стверджує, що стрес є особливим видом емоціогенних ситуацій, тими “що часто повторюються, або є хронічними, в яких можуть виникнути порушення адаптації” [Фресс 1975]. Американський професор психології Девід Майєрс стверджує, що “стрес – це процес, у ході якого ми оцінюємо ситуацію та боремося з посталою проблемою” [Myers 2011]. Таким чином, більшість учених погоджуються, що “СТРЕС” – це реакція людини на будь-які зовнішні події (стрес-фактори), які викликають у неї напругу або збудження. Стреси, які переживає сучасна людина, численні і кожен із них відмінний від іншого, має свої типологічні характеристики.

Саме Р. Лазарус першим запропонував концепцію розмежування стресу на фізіологічний та психологічний [Lasarus 1966, р. 23]. Зважаючи на умови існування людини в сучасному англomовному суспільстві психологічний стрес набуває все більшої поширеності, що безперечно відбивається на словниковому складі англійської мови, який згідно дослідників, зазнає швидкої еволюції [Андрусак 2001; Зацний 2008; Козьмик 2007; Левицький 2010]. Таким чином, зважаючи на бурхливий розвиток лексичного складу англійської мови, проблема дослідження її неологічного пласту, що розкриває специфіку вербалізації стресових ситуацій, набуває безперечної актуальності. Об’єктом нашого дослідження є процес розвитку вокабуляру англійської мови, а предметом – ті лінгвальні та екстралінгвальні чинники, що спричиняють появу нових слів. Матеріалом дослідження стали інновації англійської мови, пов’язані зі перевантаженням і стресом.

Від так, пропонуємо детально розглянути особливості вербалізації різних видів психологічного стресу, зважаючи на екстралінгвальні чинники, що вплинули на формування й узуралізацію відповідних новітніх одиниць. Так, у межах нашої роботи ми розрізняємо такі види психологічного стресу: *інформаційний, робочий, соціальний, сімейний та емоційний стреси*. Усі зазначені підтипи стресу взаємопов’язані і можуть навіть бути наслідком іншого виду стресу.

Інформаційний стрес. Як стверджують дослідники, контемпоральна людина живе в епоху інформаційної революції й повальної інтернетизації [Зацний 2008, с. 7]. Найтипівішими джерелами постачання інформації є звичайно мас медіа – преса (газети і журнали) та електроні ЗМІ (телебачення, радіо, Інтернет).

Не встигаючи бути контрольованими та відфільтрованими, “вхідні дані” хаотично розподіляються у пам’яті людини. “Розгублений” мозок, намагаючись переробити отриману інформацію, генерує безліч ідей і людина просто губиться в “інформаційних хащах”, відчуваючи тривогу, яка породжує стрес. У свою чергу, інформаційна перевантаженість знаходить відбиття у словниковому складі англійської мови, наприклад, *busy brain, feature fatigue, IT rage, social networking fatigue, password fatigue, information fatigue, information fatigue syndrome, information environmentalism, information pollution, feature shock, creeping featurism, panic merchants, Pierre Salinger syndrome, techno-anxiety, technology-related anxiety* тощо.

Найпоширенішими компонентами, що залучаються до творення цих новітніх знаків, є лексеми *fatigue, syndrome, anxiety*. Так, людина може відчувати втому від великого потоку інформації (*information fatigue*), від постійної необхідності перевірки електронної пошти (*e-mail fatigue*), від розумового виснаження у зв’язку з реєстрацією на великій кількості електронних мереж (*social networking fatigue*), ментальну перевтому від постійного запам’ятовування великої кількості паролів (*password fatigue*). Така стомленість викликає різноманітні синдроми, які можуть бути пов’язані з великим потоком інформації (*information fatigue syndrome*), неспроможністю розрізняти ступінь достовірності отриманої інформації (*Pierre Salinger syndrome*). Форма останньої одиниці пояснюється тим фактом, що саме журналіст П’єр Селінджер здобув недобру славу через те, що опублікував у статті неперевірені дані. Зазначені факти спричиняють зростаючу схвильованість представників англomовного суспільства щодо великої кількості проблем, пов’язаних із розвитком новітніх технологій. Стурбованість також може бути викликана відсутністю навичок використання

комп'ютерної техніки (*techno-anxiety, technology-related anxiety*). Такий вид стресу досить поширений серед працівників старшого покоління, тому він невід'ємно пов'язаний із роботою та професійною діяльністю.

Робочий стрес. Сучасна людина в англійськомовних країнах дуже багато працює, не рідко навіть у свій вільний час, що зумовлено її бажанням зробити кар'єру, стати фінансово стабільною та отримати респектабельний соціальний статус, що підтверджує й функціонування інновацій *weisure, workweek creep, job spill, off-the-clock, clockless worker* тощо. Саме з цієї причини досить часто новітні мовні одиниці, що позначають стрес, пов'язаний із роботою, містять лексему *work*, її деривати або її уламок. Так, тенденція поширення звички працювати на вихідних отримала номінацію *workweek creep*, синонімом якої є метафоричний новотвір *job spill*, тобто буквально "розлиття", поширення роботи на вільний час. Робітники, які не мають стандартних годин роботи і готові працювати у будь-який момент, отримують номінацію *clockless worker*. Телескопна одиниця *weisure (work та leisure)* позначає поняття, коли відбувається поєднання або "стирання кордонів" між роботою та дозвіллям, що лише підкреслюється формою цього слова-злитка.

Так, на питання "Як життя" ми чуємо горду відповідь "24-7", тобто людина працює повний тиждень, всі двадцять чотири години на добу [Зацний 2008, с. 121]. Такий нестримний темп життя спричиняє формування великої кількості інновацій на основі одиниць, серед яких *24/7 era, 24/7 society, 24/7 anxiety, 24/7 world* тощо, що лише підтверджує відсутність перепочинку і відпочинку в житті людини.

Навіть будучи хворою або застудженою, людина вимушена бути присутньою на робочому місці (*presenteeism, mucus trooper*), де може відчувати психологічну напругу з боку невдоволеного боса (*shouting head*), знаходиться під страхом припущення професійної помилки, за яку може бути звільненою, що викличе стрес (*work rage*). Фразеологічна одиниця *mucus trooper* характеризує такого собі "робітника-десантника" (*trooper*), завжди на все готового, який навіть застуджений готовий бути присутнім на роботі. Не менш важливим є той факт, що поведінка людини обумовлена робочим етикетом, який не припускає ситуації прояву негативних емоцій щодо клієнтів або інших співробітників, змушуючи людину пригнічувати свої почуття, виконувати емоційно навантажену роботу (*emotional labor*) і поводитися відповідно до правил емоційної поведінки (*emotional correctness*), тим самим викликаючи власне емоційне напруження, з яким людина неспроможна ладнати.

Подібний стиль життя спричиняє фізіологічне та емоційне виснаження, викликає розпач та депресію (*boreout*). Ця метафорична одиниця утворилася на основі знаку *burnout*, що означає "виснаження", "фізичне знесилення". У випадку з неологічною одиницею йде мова про емоційне виснаження, втому і нудьгу (*bore*). Зважаючи на це, компанії та організації зараз надають можливість своїм працівникам брати вихідний, якщо вони почуваються занадто втомленими для виконання своїх обов'язків (*duvet day, mental health day, doona day, Benylin day*) з метою покращити свій емоційний стан (*mental health day*), або провести день у домашньому затишку, угорнувшись ковдрою (*doona day, duvet day*).

З метою зменшення кількості стрес-факторів, деякі представники суспільства намагаються змінити свій стиль життя і замість інтенсивної діяльності (*upshift*) обирають спокійніший спосіб життя (*downshift*). Одиниця *upshift* отримала новий лексико-семантичний варіант "переключитися на інтенсивніший, більш стресовий графік роботи", що розвинулось на основі пре існуючого значення "перемикати коробку передач на вищу передачу, підвищувати передачу". Людина, яка слідує таким правилам отримує номінацію *upshifter*. Антонімічною одиницею є лексема *downshifter*, тобто людина, яка обирає більш спокійніший темп життя. Ця інновація є дериватом існуючої одиниці *to downshift*, яка окрім значення "понижувати передачу" отримала новітнє значення "зменшувати оберти" на роботі, обравши спокійніший стиль життя. Такі значення одиниць *upshift* і *downshift* є семантичними неологізмами [Зацний 2008] або неосемами [Головка 2010].

Недостатня завантаженість на роботі також викликає стрес, що позначається одиницею *underload syndrome*, яка утворена на основі одиниці *overload syndrome* (стрес від перевтоми на роботі) шляхом заміни антонімічних компонентів *over* та *under*. Є й такі працівники, які погоджуються на менш вибагливий стиль життя, переїжджаючи до невеликих населених пунктів, або обирають невибагливу роботу. Такий стиль життя розкриває інновація *mouse race*. Ця одиниця є метафоричною і утворюється на основі узуалізованого знаку *rat race*, що означає "надзвичайно швидкий темп життя гонитва за багатством, кар'єрою, коли людина просто не встигає жити". У одиницях наявне порівняння темпу життя, представлене зооморфними компонентами *rat* та *mouse*. Таким чином, можна зробити висновок, що людина намагається досягти своїх цілей проте "не пнеться зі шкіри".

У сучасному англомовному суспільстві поширюється тенденція до збалансування кар'єрного та духовного зростання (*work-life balance, soul proprietorship*) та до співвідношення між тією частиною життя, якою людина насолоджується та часом, що вона витрачає на придбання матеріальних благ (*joy-to-stuff*). Фразеологічна одиниця *soul proprietorship* утворилася на основі економічного терміну *sole proprietorship* (одноосібний власник) та підкреслює той факт, що ця ділова людина є "єдиним власником" своєї душі й керується тими факторами, завдяки яким має змогу урівноважити час, що приділяється робочому та духовному розвитку. Проте, інколи це зробити досить складно, зважаючи на те, що поведінка людини та прояви її інтересів визначаються суспільством в якому вона живе. У свою чергу, невідповідність суспільних стандартів та індивідуальних потреб людини безперечно викликає стрес.

Соціальний стрес – це соціальна напруга, спричинена потребою пристосовування та віднаходження рівноваги у системі соціальної поведінки, взаємодії тощо [Соціальний стресс 2011]. Психотерапевт М.Є. Сандомирський вважає, що соціальний стрес – це "взаємодія індивіда з соціальними інститутами та безпосередній вплив на його поведінку процесів, що відбуваються в соціумі" [Сандомирський 2008, с. 98].

Так, одним з найголовніших факторів, що викликають соціальний стрес, на нашу думку, є набуття популярності таких стереотипів, як: культ молодості, культ краси та культ успіху. Прагнення завжди бути привабливою та мати здоровий вигляд змушує людину постійно удосконалювати свою зовнішність, інколи занадто натхненно (*beauty junkie, surgiholic*). Люди, які завжди бажають відмінно виглядати, неодноразово звертаючись до пластичної хірургії, порівнюються з алкоголіками, що представлено в одиниці *surgiholic (plastic surgery + alcoholic)*. Неологізм *beauty junkie* характеризує людину, яка страждає від нарцисизму, тобто, такий собі наркоман (*junkie*) власної краси. Особливо важливе значення здоров'я має для заможної частини населення. Інколи люди витрачають солідні суми грошей на дорогі медичні аналізи і безпідставно переймаються станом свого здоров'я, що спричинило появу інновації *worried wealthy*, яка позначає багатіїв (*wealthy*) необґрунтовано занадто стурбованих (*worried*) своїм здоров'ям або фізичною красою.

Схвильовані своїм немолодим виглядом люди середнього віку для того, щоб виглядати більш молодими та привабливими притримуються "молодіжного стилю" і отримують номінації *kidult, adultolescent*. Одиниця *kidult*, що утворилася фузійним способом, характеризує людину середнього віку, яка притримується молодіжної культури і стилю життя. Її синонімом є телескопна одиниця *adultolescent*, утворена на основі знаку *adolescent*. Ці одиниці є певним чином енантіосемічними, оскільки поєднують уламки слів із протилежним значенням "молодий-дорослий" (*kid, adolescent і adult*). Тож, подібні хвилювання звісно відображаються на емоціональному стані людини та викликають стрес.

Актуальною проблемою сучасного суспільства є також дискримінація населення щодо національної приналежності на державному та громадському рівнях. Державні діячі дозволяють собі вносити корективи до Конституції стосовно обмеження або припинення дії законів щодо захисту певних прав національної групи (*deconstitutionalization*). Представники уряду відмовляються надавати послуги громадянам, які проживають на певній території, через їхню національну приналежність або низький соціальний статус (*redlining*). Одиниця набула зазначеної форми, оскільки такі малозабезпечені райони позначають червоною лінією на карті (*red line*), а сама практика відмови набула форми *redlining*. Існують й інші види дискримінації, що викликають стрес, наприклад, несправедливе ставлення до працівників, які не перебувають у шлюбі (*singlism*), приниження людей зі специфічним голосом (*voicism*) або вадами слуху (*audism*), приниження людей через їхні музичні уподобання (*playlistism*). У цьому випадку суфікс *-ism* має значення "приниження людей на основі їхніх соціальних, фізіологічних або індивідуальних рис".

Людина також може бути заарештованою тільки тому, що представники її раси або нації статистично "більш схильні" до скоєння різних типів злочинів (*racial profiling*). Тож, та частина населення, яка вже втомилася від питань, що пов'язані із расовою приналежністю або походженням, переживає той вид стресу, який позначають одиниці *racial battle fatigue* (стрес, спричинений расистськими діями та "натяками" на представників певної раси) та *diversity fatigue* (стрес від постійного підняття расових і етнічних питань і формування расової рівноваги на робочому місці). Наприклад, стрес викликаний ситуацією, коли офіцери поліції зупиняють водіїв афроамериканського походження лише через їхній колір шкіри, актуалізує одиниця *DWB* або *driving while black*. Подібний вид стресу відчувають й клієнти арабського походження, якщо їм необґрунтовано відмовлено у наданні послуг авіаліній (*FWM* або *flying while Muslim*).

Як відомо, матеріальні блага є тим чинником, який забезпечує людині поважне місце у суспільстві, тому раптове отримання багатства (*sudden wealth syndrome*) або його втрата (*sudden loss of wealth syndrome*) призводить до стресу. Депресивною для людини, особливо для професіонала, може виявитись також ситуація, коли вона змушена за певних обставин змінити місце роботи на менш перспективне, респектабельне та отримувати порівняно невисоку зарплатню. Одиниця *duppie* створена у результаті поєднання знаків *depressed* та *yuppie*, і позначає сучасну амбітну молоду людину у депресивному стані, оскільки вона змушена прислужувати або виконувати менш оплачувану роботу. Синдром хронічної втоми у молодих людей позначають новотвором *yuppie disease*, синонімом якого є фразеологізм *yuppie flu*. Здобуття поважного соціального статусу, або навпаки його втрата впливає у свою чергу на сімейні взаємини, що спричиняє сімейний стрес.

Сімейний стрес. Однією з причин сімейних стресів є постійний брак часу на спілкування членів подружжя одне з одним (*family fatigue*). Зосередженні на отриманні прибутку або на особистісних досягненнях чоловік та дружина навіть не помічають тих проблем, які у майбутньому призведуть до прояву негативних емоцій (*DINS-Double Income No Sex, hunting widow, exercise widow, cyber widow, sports widow, football widow, soccer widow, World Cup Widow*). Відсутність уваги чоловіка до своєї дружини розкривають одиниці, сформовані при залученні метафоричної лексеми *widow*, коли статус заміжньої жінки порівнюється з удовим. Так, наприклад дружина, чоловік якої проводить дуже багато часу за комп'ютером, отримала номінацію *cyber widow*, чоловіка-фанатика певного виду спорту – *sports widow, football widow, soccer widow, hunting widow, World Cup Widow*.

Домашні турботи також є джерелом стресу, оскільки після повернення додому батьки повинні встигнути вирішити багато сімейних проблем. Людині настільки складно пережити цю частину доби, що вона згодна випити отруту (*arsenic* – миш'як) аби уникнути складних моментів сімейного спілкування (*arsenic hour*). Найбільш депресивним моментом у житті сімейної людини є розлучення та його наслідки. Так, один з них – неможливість одного з батьків навідувати рідну дитину та вимушеність спілкуватися з нею за допомогою Інтернету, віртуально навідувати її отримала позначення *virtual visitation*.

Вищезазначені фактори різноманітних видів стресу знаходять своє відображення в емоційному стресі, на нашу думку, вони є сукупністю першопричин психологічного дисбалансу сучасної людини.

Емоційний стрес. Сучасна людина орієнтована на успіх, в досягненні якого важливу роль відіграє час. Від так її дуже дратує його марне витрачання, наприклад, на пошук важкодоступної інформації в Інтернеті або на перегляд неіснуючих посилань (*web rage*); на очікування у черзі (*checkout-line rage*). Зважаючи на вимоги сучасного прискореного темпу життя, навантаження на нервову систему людини зростає, як наслідок, вона починає гостро реагувати на поведінку оточуючих. Так, наприклад, деякі автомобілісти або велосипедисти схильні до відчуття нестерпного гніву щодо несправедливої поведінки з боку інших водіїв (*road rage, bikelash, Lycra lout*). Пасажири у літаку також піддаються впливу негативних емоцій, що проявляється у вербальному, а іноді й фізичному насильстві щодо інших членів екіпажу (*air rage*). Навіть упаковка, що важко відкривається, та незмога легко дістати продукт починає дратувати (*wrap rage*). Здебільшого такі одиниці утворені при залученні лексеми *rage* із залученням одиниці, що позначає стрес-фактор.

Отже, ми дійшли висновку, що концепт СТРЕС є релевантним концептом сучасного англійського суспільства, що пояснюється особливостями прискореного темпу життя, намаганнями досягти успіху, постійною напругою, безвихіддю, що, безперечно, знаходять своє відбиття у словниковому складі сучасної англійської мови, яка переживає неологічний бум. Сучасна людина є продуктом інтенсифікації темпів сучасного життя і вона вимушена відповідати тим вимогам, які висуває їй сучасний технологічно розвинений світ. Такий спосіб існування призводить до різноманітних видів стресу – *інформаційного, робочого, соціального, сімейного та емоційного*.

Для формування інновацій, що позначають різні види стресу, найчастіше залучаються лексеми *fatigue, anxiety, syndrome, rage, stress, depressed* тощо. Новотвори, що пов'язані із стресом, можуть бути утворені в результаті формування нових лексико-семантичних варіантів слова в наслідок дії механізму метафори (*upshift, downshift, job spill, cyber widow, sports widow*), гри значень (*boreout, soul proprietorship*), телескопії (*weisure, kidult*), формуванням фразеологічних одиниць (*work-life balance*), тощо. Дослідження не є вичерпним і відкриває широкі перспективи подальших наукових розвідок лінгвокультурного концепту "СТРЕС" та особливостей його вербалізації.

Література

Андомирський М.Е. Защита от стресса. Телесные технологи / М.Е. Сандомирський. – СПб.: Питер, 2008. – 256 с.
Андрусяк І.В. Неологічна картина світу англійського суспільства кінця ХХ століття / І.В. Андрусяк // Мовні і концептуальні картини світу. Зб. наук. праць. – 2001. – С. 7-11. Головка О.М. Лінгвальна актуалізація вимірів антропного буття (на

матеріалі інновацій англійської мови): автореф. дис. на здобуття ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.04 "Германські мови" / Головка Олександра Миколаївна; Запорізький національний університет. – Запоріжжя, 2010. – 20 с. *Зацний Ю.А.* Сучасний англомовний світ і збагачення словникового складу/ Ю.А. Зацний. – Львів: ПАІС, 2008. – 228 с. *Козьмик Г.О.* Світ сучасної людини в контексті мовних змін. Інноваційні процеси у лексичній системі англійської мови на межі XX і XXI століть. – Запоріжжя: Класичний приватний університет, 2007. – 111 с. *Левицький А.Е.* Номінативні одиниці в англомовній пресі: функціонально-семантичний аспект // Сучасна англомовна публіцистика: лінгвістичний аспект / За заг. ред. А. Е. Левицького, С. І. Потапенка. – Ніжин: Вид-во НДУ ім. Миколи Гоголя, 2010. – С. 55-61. *Селье Г.* Стресс без дистресса / Г. Селье. – М: Прогресс, 1979. – 123 с. *Толчий М.В.* Стресс как объект научной рефлексии / М.В. Толчий, Т.М. Чурилова. – Ставрополь: НОУ ВПО СКСИ, 2009. – 312 с. *Фресс П.* Эмоции/ П. Фресс – В кн.: Экспериментальная психология [Текст] / Под ред. П. Фресса и Ж. Пиаже. М., 1975, вып. V, гл. XVI. *Lasarus R.S.* Psychological Stress and Coping Process / R.S. Lasarus. – N.Y.: McGraw-Hill, 1966. – 162 p. *Myers D.* Emotions, Stress and Health [Електронний ресурс] // <http://www.davidmyers.org/davidmyers/assets/9e-Happiness.pdf>. – 2011. – Назва з екрану. Социальный стресс [Електронний ресурс] // http://www.glossary.ru/cgi-bin/gl_sch2.cgi?RRywlxx. – 2011. – Назва з екрану.

ДРИБНЮК В.Т.

(Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича)

ІНТЕРПРЕТАЦІЯ КОМУНІКАТИВНО-ПРАГМАТИЧНОГО АСПЕКТУ СУБ'ЄКТИВНОЇ МОДАЛЬНОСТІ

Стаття присвячена вивченню комунікативно-прагматичного аспекту суб'єктивної модальності та чинників, які визначають специфіку її змісту.

Ключові слова: суб'єктивна модальність, висловлення, адресант, адресат, комунікативний акт.

Дрибнюк В.Т. Интерпретация коммуникативно-прагматического аспекта субъективной модальности. Статья посвящена изучению коммуникативно-прагматического аспекта субъективной модальности и факторов, которые определяют специфику её содержания.

Ключевые слова: субъективная модальность, высказывание, адресант, адресат, коммуникативный акт.

Dribniuk V.T. The Interpretation of Subjective Modality Communicative-Pragmatic Aspect. The article is dedicated to the study of communicative-pragmatic aspect of subjective modality and factors that determine the specificity of its content.

Key words: subjective modality, utterance, addresser, addressee, communicative act.

Об'єктом дослідження у статті є лінгвістична категорія суб'єктивної модальності, **предметом** – її комунікативно-прагматичний аспект. Наше **завдання** полягає в інтерпретації особливості комунікативно-прагматичного аспекту суб'єктивної модальності. Дослідження проводилося на матеріалі сучасної англійської мови.

Лінгвістична прагматика приділяє увагу вивченню функціонування мови у мовленні та факторам вираження комунікативного наміру мовця. Увага дослідника спрямована на виявлення взаємозв'язків між мовцем та його мовленнєвою поведінкою [Алексеев 1989, с. 4].

Комунікація як складний процес орієнтується на передачу інформації (довести до відома слухача/читача повідомлення про певний факт/подію/думку тощо), відображення соціальної поведінки та відносин між людьми. Різноманітність цих відношень знаходить вираження у висловленнях, які є результатом мовленнєвих актів.

Теорія мовленнєвих актів розглядає комунікацію як різновид мовленнєвої поведінки, здійснюваної за допомогою певного набору засобів. Згідно цієї теорії, висловлення є складним актом, який включає в себе три аспекти: 1) локуцію – власне акт висловлення; 2) пропозицію – виділення та об'єднання об'єкта та його ознаки; 3) іллокуцію – комунікативний намір мовця [Беляева 1985, с. 25]. Процес комунікації містить три складники: мовця, слухача та предмет спілкування. В кожному мовленнєвому акті комунікативна функція висловлення нестиме евокативне значення – вплинути на слухача для породження у нього певних думок, оцінок, бажань виконати певну дію, тощо [Ивин 1970, с. 11-12].

Суб'єктивна модальність як комунікативна функція речення відображає таку позицію мовця, який впливає на співбесідника актом мовленням: він має намір передати співрозмовнику свою оцінку ситуації, предмета, явища, тощо [Прокофьева 1994, с. 91; Федосеева 2005]. Будь-яке висловлення, містить в собі модальність як ознаку завершеності думки, а комунікація забезпечує її реалізацію. Акт мовлення завжди модальний, адже ціль мовця полягає не лише у повідомленні, але й у певному впливі на іншого учасника комунікації. Це означає, що суб'єктивна модальність висловлення містить у собі комунікативний та прагматичний аспекти [Агаева 1990, с. 37].